

NAUJASIS TESTAMENTAS IR MITAS

Prieš por met pasirod Dr. Antano Maceinos knyga *Didieji dabarties klausimai*¹. Jos antrasis skyrius paskiriamas *Evangelij numitinimo* klausimui². Dr. Maceina taikliai išsireiškia: « Evangelij numitinimas dabar yra nebe tik specialist reikalas, bet ,vieš diskusij objektas ', pralauži s ,akademin susidom - jim ' ir tamp s banga, kuri anaip tol nerodo ženkl atsl gti»³. Lietuviškoje religin je raštijoje numitinimo klausimas prieš dr. Maceinos knyg n ra buv s net liestas ⁴. Jo knyga yra tapusi ana «kibirkštini kr me» (Išm 3,7) —sausame kr me. Eil straipsni m s periodikoje sakyte sako, kad mitas Naujajame Testamente yra aktualus klausimas m suose.

Turint omenyje dr. Maceinos knyg ir straipsnius m s spau - doje, jau iuosi lyg anas Elihu Jobo (žr. Job 32-37) knygoje, pasi - šov s prid ti savo trigraš opiu klausimu. Neži rint to, kvie iu stabtelti ir pasidom ti asmenimis ir problemomis, kurios daro numitinimo klausim itin aktual ⁵.

Trys dalykai reikalauja d mesio :

(1) Patys numitintojai: Rudolfas Bultmann ir jo mokiniai.

(2) Numitinimo programa :

(a) Siekiama numitinti: mito samprata.

(b) Siekiama naujai su-mitinti arba per-mitinti: žmogaus buvimo analiz pas Martyn Heidegger ir Rudolfo Bultmann Nau - jojo Testamento egzegez .

(3) Numitinimo programos vertinimas.

---

¹ Antanas Maceina, *Didieji dabarties klausimai* (Chicaga; Krikš io - nis Gyvenime, 1971).

² Tn pat, 103-194.

³ Tn pat, 106 (cituojant Heinrich Fries).

⁴ Tn pat, 106.

⁵ Poros met b gyje nuo Dr. Maceinos knygos pasirodymo.

Numitinio jai

Teologiniai debatai modernaus numitinimo bandyme gim 1941 metais Vokietijoje su R. Bultmanno paskaita Evangelik Teologijos draugijos suvažiavime. Paskaitos tema užangažuojanti : *Naufasis Testamentas ir mitologija*⁶. Ši paskaita virto programiniu straipsniu ir jau virš trisdešimt metų užangažuoja skirtingą sitikinim egzegetus, filosofus ir teologus. Tai liudija penketos tom leidinys, kur suredagavo ir išleido Hans Werner Bartsch, antrašte *Kerygma und Mythos*⁷. Pažym tina, kad ir katalik egzegetai, filosofai ir teologai sijung numitinimo diskusijas ; penktasis *Kerygma und Mythos* tomas ir duoda bent dal j našo⁸. J tarpe randame K. Adam, R. Schnackenburg, Jean de Fraine ir kitus. Išsamios katalik teolog studijos vertos pamin ti yra sekan ios : Leopold Malevez, *Le message chrétien et le mythe*⁹ ir René Marié, *Bultmann et l'interprétation du Nouveau Testament*^{10 11}. Knygos ir straipsniai angl kalboje labai gaus s u. V lesnis paties R. Bultmann našas yra jo studija : *Prie J. Schniewind tezi , ryšium su numitinimo klausimu*¹² ir jo straipsnis, kuris pasirod 1951 metais, antrašte *Ryšium su numitinimo klausimu*¹³. Labai naudinga tur ti po ranka ir R. Bultmann anks iau rašyt straipsn : *Kokia*

⁶ B. Bultmann, *News Testament und Mythologie*, Hans W. Bartsch (ed.), *Kerygma und Mythos*, Hamburgas 1960, 15-48 psl.

⁷ Hans W. Bartsch (ed.), *Kerygma und Mythos* (Hamburgas ; I, 1951 ; n, 1952; II, 1954; IV, 1955; V, 1955).

⁸ Hans W. Bartsch (ed.), *Kerygma und Mythos*, (Hamburgas ; V, 1955).

⁹ Leopold Malevez, *Le message chrétien et le mythe*, (Bruxelles-Paris, 1954). Puiki šios knygos apybraiža V. T. O'Keefe's straipsnyje, *A Recent Interpretation of Bultmann*, žr. *Theological Studies* 16 (1955) 77-85.

¹⁰ René Marié, *Bultmann et l'interprétation du Nouveau Testament*, Paryžius 1956.

¹¹ Pavyzdžiui, Ian Henderson, *Myth in the New Testament*, Chicaga 1952 ; Amos Wilder, *Mythology and New Testament*, žr. *Journal of Biblical Literature* 69 (1950) 113-127 ; Kendrick Grobel, *Bultmann's Problem of New Testament Mythology*, žr. *Journal of Biblical Literature* 70 (1951) 99-103 ; (Wilder ir Grobel straipsnius pats Bultmann deda ribot « svarbi ir bding » reakcij jo programai s raš) ; Myles Bourke, *Rudolf Bultmann's De-mythologizing of the New Testament*, žr. *Proceedings of the 12th Annual Convention*. The Catholic Theological Society of America, 103-132 ; Raymond E. Brown, *After Bultmann, What ? — An Introduction to the Post-Bultmannians*, žr. *Catholic Biblical Quarterly* 26 (1964) 1-30 ; P. Joseph Cahill, *Rudolf Bultmann and Post-Bultmann Tendencies*, žr. *Catholic Biblical Quarterly* 26 (1964) 153-178.

¹² Rudolf Bultmann *Zu J. Schniewinds Thesen, das Problem der Entmythologisierung*, žr. H. W. Bartsch (ed.), *Kerygma und Mythos*, I, 122-138.

¹³ Rudolf Bultmann, *Zum Problem der Entmythologisierung*, žr. *Kerygma und Mythos*, H, 180-208.

prasmė galima kalbėti apie Dievą^{11**14}. Naudinga, nes šiame straipsnyje nagrinėjamos dvi pagrindinės savybės vokos numitinimo klausime: « Dievo Žodis » ir « dievo Darbas Jėzuje Kristuje ».

Numitinimo programa

Siekiami numitinti « Dievo Žodis » ir « Dievo Darbas Jėzuje Kristuje ». Techniškai kalbant, numitinti Naujojo Testamento kerygmą (skelbimą)¹⁵. Ši programa, anot Bultmann, « reikalauja bent vienos kartos teologinio pilno dėmesio ir pasišventimo »¹⁶. Ši programa, anot jo, yra ir teologo ir pamokslininko pareiga, kylanti iš teologijos (galvojimo tikėjime) ir sielovados reikalavimų (Dievo darbo Jėzuje Kristuje skelbimo). Taigi, Bultmann programai paskaita-straipsnis pasistato sau du tikslus: teologinį ir sielovadinį. Norima perduoti Evangelijos - Gerosios Naujienos išskirti savo laikui žmogui efektyviai. Skirtumas tarp tikėjimo ir netikėjimo turi būti pajustas; žmogus turi būti galinamas atsiverti tam tikrą jį, kuris yra « atsakas Dievo malonės skelbimui žodyje, kurio pradžia ir tikėjimas yra Naujajame Testamente »¹⁷. Tai pasiekti, Bultmann tvirtina, du dalykai darytini: galimai geriau pažinti « Dievo Žodis » (*kerygmą*) savyje ir pažinti žmogų, kur kreipiamasi su « Dievo Žodžiu ». Tada bus galinama klausytis. Taip pat, kurios dėka abu šie tikslai pasiekiami ir yra, pagal Bultmann, ir numitinimas.

Bultmann teigia, kad Dievo Žodis (*kerygmą*) Naujajame Testamente savo išraiškoje yra moderniam žmogui svetimas. Svetimas, nes modernus žmogus galvoja « moksliskai », o Naujasis Testamentas galvoja ir išsireiškia « mitiskai ». Todėl Dievo Žodžiu (*kerygmą*) nebetikima, nes jis laikomas mitu. Pats Bultmann yra sitikinys, kad Naujojo Testamento mitologija yra tik išraiška Dievo Žodžiui (*kerygma*); pats Dievo Žodis (*kerygmą*) ginra mitologija^{18**}. Todėl pastebėti, kad savo programoje paskaitoje - straipsnyje Bultmann tiksliai ir tai tik išnašoje teaprašo k jį

¹¹ Rudolf Bultmann, *Welchen Sinn hat es von Gott zu reden?*, straipsnis rinkinyje *Glauben und Verstehen*, Tübingen 1954, 26-37.

¹⁵ *Kerygmą* yra graikų kalbos žodis reiškia *skelbimas*. Dažnas šv. Pauliaus Laiškuose, Apaštalo Darbuose ir Evangelijose.

¹⁶ *Kerygmą und Mythos*, I, 26 (15). Sekančiose išnašose *Kerygmą und Mythos* angliškas vertimas bus nurodomas skliausteliuose.

¹⁷ Ten pat, I, (201).

¹⁸ Myles Burke, *Rudolf Bultmann's De-mythologizing of the New Testament*, žr. *Proceedings of the 12th Annual Convention*. The Catholic Theological Society of America, 105.

supranta mitu¹⁹. Mit jis aprašo šitaip : « ... aprašymas Antgamties žmogaus kalba, išreiškimas to, kas dieviška, žmogaus s vekomis ; pristatymas Anapus šiapusin je išraiškoje, pavyzdžiui, Dievo transcendencija išreikšta erdviniu nuotoliu »²⁰. Bultmann savo numitinimo program ir pradeda su Naujojo Testamento triaukšte visatos samprata : dangus-žem -pragaras. Joks modernus žmogus, teigia jis, negali b ti priverstas tik ti, kad dangus yra « aukštai », o pragaras « žemai po kojomis » ; žem gi —kumpio ar s rio gabaliuku sumuštinyje —puolama demon iš « žemai po kojomis » ir pakl stanti Dievui, kuris gyvena «aukštai!» ia Bultmann palie ia tikr problem . Paimkime, pavyzdžiui, Kristaus Dangun Žengim (žr. Apd 1,9-11 ; Lk 24,50-52). Bultmann sako, kad joks galvoj s žmogus m s laikais neteigt «Dang » esant « aukštai» ir Diev «ten » gyvenant. B dinga, kad vienas rus kosmonautas, b damas erdv je « aukštai», išdidžiai pareišk , kad nerand s ten nei dangaus nei Dievo! Jeigu taip, tai k reiškia «... jie (J zaus mokiniai), aki nenuleisdami, ži r jo žengiant dangun J z ...» (Apd 1,10) šv. Lukui, k reiškia « ženg dang » Apaštal tik jimo išpažinime ? Kaip yra suprastina viena iš svarbesni j scen Luko Evangelijoje (žr. Lk 24,50-52) ir Apaštal darbuose (žr. Apd 1,9-11)²¹? Kas vyko ant Alyv kalno? Kod l Bažny ia ži ri Dangun Žengim kaip tik jimo paslapt ?^{21 22} Pagal Bultmann, šv. Luko scena negali b ti imama raidiškai, bet imtina «mitiškai». Kitaip sakant, «kalb jimas apie Anapus šiapusine kalba ».

Šalia triaukšt s, arba mitin s, visatos sampratos, Bultmann deda mitus ir išganyo vykio aprašym : išganyo vykis Naujajame Testamente aprašytas mitiškai²³. Amžina dieviška B tyb , Dievo S nus, apsireišk ant žem s žmogumi ir atlygino už žmoni nuod mes mirtimi ant Kryžiaus. Dievažmogio prisik limas iš numirusi ji pristatomas kaip kosmin s katastrofos pradžia (žr. Mt 27,51-54; 28,1-8), kurios d ka nugalima mirtis ir demonai netenka galios. Prisik lusingis Kristus išaukštinamas dang , iš kur Jis netrukus ateis kaip Teis jas (žr. Apd 1,9-11;

¹⁹ *Kerygma und Mythos*, I, 22, išnaša 2 (10, išnaša 2) ; II, 180, Antanas Maceina, *Didieji dabarties klausimai*, Chicaga 1971, 139-144, ypa p. 142.

²⁰ *Kerygma und Mythos*, I, 22 išnaša 2 (10, išnaša 2); pavyzdžiu gali b ti žodis « dangus » : « T ve m s , Kuris esi *danguje*... ».

²¹ Šv. Lukas baigia Evangelij J zaus Žengimu Dangun ir pradeda Apaštal darbus J zaus Dangun Žengimu. Autoriui J zaus Dangun Žengimas yra kertinis vykis.

²² Pierre Benoit, *L'Ascension*, žr. *Revue Biblique*, (1949) 161-203.

²³ *Kerygma und Mythos*, I (34-43).

1 T s 4,13-18; 2 T s 1,6-12). Jam at jus, visi kelsis iš numirusių. Šios pilnatvės belaukdami tie, kurie tampa viena su prisiklusiuoju Viešpačiu per Krikštą ir Eucharistiją, gauna Dvasią, kuri juose veikia ir yra jiems prisiklimumo užtikrinimas²⁴. Pagal Bultmann, visa tai yra atgyvenusios kosmologijos bei gnostikų atpirkimo mitų mišinys. Modernus žmogus žino, kad triaukštis visatos nėra; nėra taip pat dangaus bei pragaro prastinė tūžodži prasme. Tikslieji mokslai, anot Bultmann, parodė, kad visata yra uždara. Tiesa, yra daug dalykų, kurių nesuprantama, bet mažai kas ieško jų supratimo per tariamas dangiškas ar pragariškas jėgas. Biologija ir psichologija galina žmogų suprasti save kaip apsprastį ir kaip atsakingą už savo nuosprendį ir elgesį; žmogus, lygiai kaip ir visata, uždaras išoriniams sąlygoms. Bultmann ir daro išvadą, kad modernus žmogus negali priimti Naujojo Testamento Atpirkimo, stebuklų, Dvasios, kuri žmogų valdytų, jį keistų ir taptų jo nuosprendžio bei elgsenos varikliu; modernus žmogus negali priimti to, ką sako Naujasis Testamentas apie Sakramentus, kuriems dka malonė, dvasinė energija, suteikiama per medžiaginius ženklus²⁵.

Bultmann eina dar giliau. Anot jo, žmogus prigimtimi žino, kad mirtis —suprantama žmogaus dalis. Mirtis negali būti laikoma bausme už nuodmą ar nuodmą s pasekmę. Žmogus turi mirti net ir prieš papildydamas nuodmą. Aiškinant mirties kilmę gimtosios nuodmą s pagalba, verčiama modernus žmogus atsisakyti proto ir patirties. Tai *sacrificium intellectus!* Mirtingumo priešas priskirti Adomo-Ievos nuopoliui neturi prasmės, nes kaltą kyla tik iš asmeniškų atsakomybės. Be to, galvojimas, jog gimtoji nuodmą paveldima, etiškai nepriimtinas²⁶.

Tai vis mitas, arba galvojimo bei išsireiškimo « mitiškai» Naujajame Testamente pavyzdžiai. Verta turėti omenyje, kad Bultmann mitas yra kalbėjimas apie Dievą žmogiškai, « kalbėjimas apie Anapų šia pusine kalba ».

Nežiūrint šio ilgo « mitų » sąrašo, Bultmann kreipia egzegzetą dmes tris gana skirtingus Naujojo Testamento teigimus:

(1) Kalbama apie Jėzų, kaip apie asmenį, kuris rmuojamas laiko tkmėje ir kurio veikla jungiama su pasaulinės istorijos vykyiais. Bultmann šį Jėzų rmuvimą istorijoje vadina istoriškumu teigimu²⁷. Šis teigimas istoriškumas vertinamas istoriškai. Pagal

²⁴ Ten pat, I, 15 s. (1 s.).

²⁵ Ten pat, I, 17-19 (4-6).

²² Ten pat, I, 20 (7).

²⁷ Ten pat, I, (37).

Bultmann, dabartin žmogaus padėtis išganymo atžvilgiu mažai, arba net visiškai nesisieja su šiais teigimais²⁸. Pavyzdžiu galima imti Apaštalo tikėjimo išpažinimo gabaliuką: «kentė jo prie Pontijaus Pilato». Krikščionybei tai, kaip istoriškai religijai, šie teigimai turi daug svarbos.

(2) Kalbama apie Jėzų Kristą mitiškai. Mitinė kalba, kaip matome pagal Bultmanną, beprasmiška moderniam žmogui. Pavyzdžiu galėtume būti «Štai Dievo Avinelis, kuris naikina pasaulio nuodmes» (Jn 1: 29.36)²⁹. Šiame teigime Jėzus mirtis vertinama tipiškai žydiškos aukos metaforos rytuose ir laikoma turinti savybių, kuriomis skiriasi nuo paprastos mirties.

(3) Kalbama apie Kristaus vykę kaip istoriškai svarbų ir prasmingą³⁰. Šio pobūdžio teigimai perduoda moderniam žmogui prasmę ir svarbą jo dabartyje. Istoriškai svarbius ir prasmingus teigimus Bultmann vadina dar ir eschatologiniais teigimais³¹. Bultmann teigia, kad Naujasis Testamentas maišo šiuos istoriškai svarbius ir prasmingus Jėzus asmens ir darbo aprašymus su mitiškais teigimais³². Todėl neduoda net pavyzdžio. Ian Hender son savo knygoje *Myth in the New Testament*³³, siūlo 1 Kor 1,24 kaip pavyzdį. Jėzus, nukryžiuotas ir prisikėlimas, iš apaštomas «žydams — papiktinimas, pagonims — kvailystė. Bet pašauktiesiems — tiek žydams, tiek graikams — (...) Dievo galybė ir Dievo išmintis». Sunku pasakyti, ar Bultmann sutiktų su šiuo pavyzdžiu. Geriausi pavyzdžiai, galbūt, rastume maldos išgyvenime. Kai pasiseka sigyventi ir sijausti, kuri nors Kristaus gyvenimo paslaptis, tiek sigyvenimui ir sijautimui galima vadinti istoriškai svarbiu ir prasmingu Naujojo Testamento teigimu tikinčiajam apie Dievo darbą Jėzuje Kristuje.

Bultmann krikščionybą yra Dievo darbo Jėzuje Kristuje padarinys. Dar daugiau. Jis klausia: Ko šis Dievo darbas atsieka? Atsakymas — klausimas, sako Bultmann, yra už Naujojo Testamento mito³⁴. Reikia mitą aiškinti, kitaip sakant *nu*-mitinti arba *per*-mitinti; reikia mitą *per*-aiškinti modernaus žmogaus savipratos bei patirties rytuose. Bultmann imasi *nu*-mitinimo

²⁸ Norman Perrin, *The Promise of Bultmann*, New Yorkas 1969, 11-15.

²⁹ *Kerygma und Mythos*, I, (37).

³⁰ Ten pat.

³¹ « Eschatologija »: tikėjimo pastangos suprasti ir išreikšti Dievo prezidentiją laike ir istorijoje. *Kerygma und Mythos*, I, (43).

³² Ten pat, I, (34-35).

³³ Ian Hender son, *Myth in the New Testament*, Chicaga 1952, 43.

³⁴ *Kerygma und Mythos*, I, (22-26).

užduoties, pasiskolindamas Martyno Heidegger butin žmogaus samprat arba analiz³⁵. Jo teigimu, tik butinio aiškinimo dka modernus žmogus gaus deram saviprat per Dievo Žod apie Dievo darb J zuje Kristuje. Tada jis bus galintas apsispr sti už ar prieš Naujojo Testamento tikrov , ia ir yra Bultmann numitinimo programos širdis.

Bultmann ieško b do išreikšti istoriškai svarbi ir prasing Naujojo Testamento tikrov *ne*-mitine kalba ; kalba, kuri *nu*-mitina, *per*-aiškina mitiškai išreikšt išganymo vyk buities kalba.

Jeigu klaustume Bultmann ko siekia mitas, ko siekia mitin Dievo darbo J zuje Kristuje išraiška, jis atsakyt : mitas yra «žmogaus saviprata»³⁶; kitaip sakant, mitas išsako žmogaus buvimo visatoje samprat , — paties žmogaus saviprat , kiek šis buvimas laikomas priklaus s savo kilme, savo apraiškomis ir galimumais nuo j g virš arba šalia žmogaus³⁷. Tai labai ryšku antikiniam pasauliui, ne svetima gimstan iai Bažny iai bei Naujajam Testamentui.

Naujasis Testamentas yra ne tik istoriškas, bet taip pat ir tik jimo dokumentas, kurio tikrov sukasi apie žmogaus buvimo samprat ir apie paties žmogaus saviprat . Ši tikrov yra lemiamos svarbos kiekvienam. Ta iau ji vilkta mitin išraišk , kuri, anot Bultmann, ne tik nepriimtina moderniam žmogui, bet dargi n ra nei geras b das jai išreikšti. Bultmannui numitinimas yra iš esm s permitinimas — ieškojimas kito b do Naujojo Testamento tikrovei išreikšti.

Bultmannui tariamai geras b das ir yra panaudojimas butin s Martyno Heideggerio filosofijos kategorij išreikšti tai, k Naujasis Testamentas išreiškia mitiškai³⁸. Naujojo Testamento tikrov , kaip mat me, išreiškia mitiškai sekan iu b du : žmogus buvo demonišk j g vergijoje; Dievas išgan , atpirkdamas j , iš šios vergijos amžinam gyvenimui. Numitinimo programos užduotis yra duoti šiai mitiškai išraiškai butin išraišk . Bultmann m si šios užduoties nuo to laiko, kai susipažino su M. Heideggeriu³⁹.

³⁵ Ten pat, I, (24-25).

³⁶ Ten pat, I, 22 s. (10 s.).

³⁷ Ten pat.

³⁸ Myles Bourke, *Rudolf Bultmann's De-mythologizing of the New Testament 2r., Proceedings of the 12th Annual Convention*, 108-115; Norman Perrin, *The Promise of Bultmann*, New Yorkas 1969, 81-84 ; Carl E. Braaten, *New Directions in Theology Today*, II t. *History and Hermeneutics*, Philadelphia 1966, passim.

³⁹ Norman Perrin, *The Promise of Bultmann*, New Yorkas 1969, 22-36.

Bultmannui Naujasis Testamentas visuomet buvo norma jo teologijai, t.y., jo galvojimui tik jime. Ta iau po susitikimo su M. Heideggeriu, jis m s moningai naudoti pastarojo butines kategorijas savo Naujojo Testamento teologijoje⁴⁰.

Programin je paskaitoje-straipsnyje Bultmann paduoda savo «numitinimo metmenis»⁴¹. Pradeda su «Žmogaus buvimu be tik jimo ». Anot jo, tai netikras (ne-autentiškas) buvimu žmogui, nes žmogus be tik jimo Dievo darb J zuje Kristuje savo gyvenim stato tik ant to, k galima liesti, ap iuopti, matyti; žmogus tampa belaisviu ir net vergu tiesiogin s tikrov s lopo (kartais tik lopelio!), kuris yra trapus, gri v s, nes jis perd m medžiagiškas. Žmogaus «buvimas be tik jimo » neveda žmogaus pilnatv ⁴². Tai namai ant sm lio (žr. Mt 7,27; Rom 8,3-4).

« Žmogaus buvim be tik jimo» Bultmann kontrastuoja su «gyvenimu tik jime» Dievo Žod apie Dievo darb J zuje Kristuje. « Buvimas Tik jime » išlaisvina žmog iš ano gri vanio tiesiogin s tikrov s lopo, išlaisvina j iš praeities ir galina j gyventi pasaulyje «tarsi ne- » nusiteikime : « Sakau jums, broliai: laikas trumpas ! Belieka tiems, kurie turi žmonas, gyventi tarsi j netur t , ir kurie verkia, tarsi neverkt , ir kurie džiaugiasi, tarsi nesidžiaugt , ir kurie perka, tarsi ne sigyt , ir kurie užsi m pasaulio reikalais, —kaip neuži m . Nes šio pasaulio pavidalas praeina» (1 Kor 7,29-31). «Išoriškai viskas lieka kaip buv , bet iš vidaus žmogus, — žmogaus saviprata ir santykiai su pasauliu, — radikaliai pasikei ia »⁴³. Per jimas š tikr (autentišk) buvim yra galinamas Dievo darbo Kristuje. Bultmann sakmiai pabr žia, kad filosofija, nors ir paj gia nupiešti tikr (autentišk) buvim žmogui, jo žmogui neduoda ir net duoti negali⁴⁴. Tik Dievas — Dievas savo darbu J zuje Kristuje — gali galinti pasiekti pilnatv (autentiškum) buvime⁴⁵. Iš tikr j , tai ir yra Naujojo Testamento skelbimas (kerygma-Geroji Naujiena). Išgany mo vykis yra «Kryžius», istoriškas ir istoriškai svarbus ir prasmingas vykis, kuris turi visuotin paskirt . «Kryžius» yra « ne vien tik praeities vykis, apie kur galima m styti, bet ir escha-

⁴⁰ *Kerygma und Mythos*, I, (33); žr., Antanas Maceina, *Didieji dabarties klausimai*, Chicaga 1971, passim.

⁴¹ Ten pat, I, (17-44).

⁴² Myles Bour ke, *Rudolf Bultmann's De-mythologizing of the New Testament*, žr. *Proceedings of the 12th Annual Convention*, The Catholic Theological Society of America, 110-111.

⁴³ *Kerygma und Mythos*, I, 30 (20).

⁴⁴ Ten pat, I, (27).

⁴⁵Ten pat.

tologinis vykis laike ir šalia laiko, nes kryžius yra nuolat dabartin tikrov »⁴⁶, sako Bultmann. Kryžius yra *nuolat dabar* Bažny ios skelbime (kerygmoje-Gerojoje Naujienoje) ir taip pat yra mitiško prisik limo vykio prasm . Kryžius ir prisik limas, t sia Bultmann, «sudaro vien ir nedalom visuotin vyk »⁴⁷, neži rint, kad Kryžius ir yra istoriškas, o prisik limas — mitiškas. Pagal Bultmann prisik limo mito prasm yra Kryžiaus efektyvumas : «tik jimas prisik lim yra iš tikt j tas pat, kaip tik jimas išganant kryžiaus efektyvum »⁴⁸. Norisi paryškinti, kad Bultmann neneigia, kad yra kažkas tikroviško už J zaus mokini tik jimo prisik lim . Anot jo, istorikai gal ir paj gs J zaus mokini « vizijinius išgyvenimus» (žr. 1 Kor 15,3-8) padaryti suprantamus, ta iau šios vizijos negali b ti r muojamos istorij ⁴⁹.

Min jome, kad Bultmann skiria daug d mesio dviem dalykams : pažinti pat Dievo Žod savyje ir pažinti žmog , kur krepiamasi su Dievo Žodžiu. Dievo Žodis Naujajame Testamente jam yra istoriškas dokumentas. Gi kiekvienas istoriškas dokumentas yra skaitomas su neišvengiamu prieš-supratimu (ein Vorverständnis ; kein Verständnis ohne Vor Verständnis — «n ra supratimo be prieš-supratimo» yra Bultmann aksioma). Prieš-supratimas yra skaitytojo pastangos prašnekinti skaitom istorišk dokument . Skaitytojas imasi skaitymo su savitais klausimais ir savita perspektyva. Tai galioja ne tik Nauj j Testament skaitant. Dar daugiau. Galima Nauj j Testament skaityti Romos imperijos visuomenin s istorijos perspektyvoje, galima j skaityti žinomesni j I amžiaus helenizmo filosofij perspektyvoje, galima j skaityti net graik kalbos išsivystymo, jai susiduriant su semitine kult ra, perspektyvoje. Kiekvienu atveju atsi nešama skirtingi klausimai ir skirtinga perspektyva skaitomam tekstui ; kiekvienu atveju skaitomas tekstas patieks skirtingus atsakymus. Kiekvien iš ši bandym skaitom tekst « prašnekinti» Bultmann vadint prieš-supratimu⁵⁰. Tur tina omenyje, kad «prieš-supratimas » — perspektyva skaitant ir klausimai skaitomam tekstui — ne visuomet yra s moningi bei apibr žti. Ta iau be «prieš-supratimo » skaitomas tekstas b t beprasmis, nes ne manoma «prašnekinti», aiškinti skaitom tekst , neturint perspektyvos, kurioje jis pasirodo kalbus, bei neturint klausim kuriuos jis atsakyt . Pagal Bultmann, n ra net kalbos ar Nau-

⁴⁶ Ten pat, I, (36).

⁴⁷ Ten pat, I, (38).

⁴⁸ Ten pat, I, (41).

⁴⁹ Ten pat, I, (42).

⁵⁰ Ten pat, I (191-196).

jasis Testamentas skaitytinus su tam tikra perspektyva, arba savi-
tais klausimais skaitomam tekstui. Tai neišvengiama⁵¹. Galima
ir reikia klausti « Kokia turi b ti derama ir teisinga perspektyva ? »
Arba « Kokie turi b ti derami ir teisingi klausimai Nauj j Testa-
ment skaitant ? ». Ryšium su Šventrašiu, teigia Bultmann,
tegali b ti vienas atsakymas : tikro (autentiško) žmogaus buvimo
perspektyva. Klausimai, kurie veda Šventrašio skaitym , yra
tikro (autentiško) žmogaus buvimo klausimai. Bultmann nedve-
joja sakyti: « Šventraštis mane traukte traukia, nes jo d ka esu
ver iamas butiniai suprasti savo buvim »⁵². Iš dalies tai galima
taikyti ne vien tik Šventraš iui, bet ir kitiems istoriškiems raštams,
nes «istorijos studijose galutinis tikslas ir yra s moningai gyven-
dinti tuos istorinius galimumus, kuriuos istorija atskleidžia žmo-
gaus buvimo sampratoje»⁵³. Visi istorijos dokumentai, kartu su
Šventrašiu, skaitytini žmogaus buvimo klausim šviesoje ir
perspektyvoje. Bultmannas ir skaito, ir per-mitina Nauj j Testa-
ment žmogaus buvimo klausim šviesoje, M. Heideggeris «prieš-
supratimo» pagalba. Tokiu b du, teigia Bultmann, Naujasis
Testamentas — Dievo Žodis ir Dievo darbas J zuje Kristuje —
tampa jam Žodžiu, kuris prabyla j, Dievo darbu, kuris galina
j pereiti tikr (autentišk) buvim .

Numitinimo programos vertinimas

Kaip yra vertinamas Bultmanno numitinimas arba permitini-
mas ? Vien tik neigiamai ?⁵⁴ Vien tik teigiamai ? Neigiamai ir
teigiamai ?

Bultmanno numitinimo programos negalima vertinti vien juod
ir balt spalv r muose. Naujojo Testamento tikrov ir tiesa yra
kur kas komplikuoatesn . Tat nenuostabu, kad ir bandymas j
per-aiškinti atspindi š komplikuoatum .

Neigiamai vertintinas Bultmann Naujojo Testamento tikrov s
nuistorinimas. Ryšys tarp dabar ir tarp to meto, kuriame J zus
gim , gyveno, kent jo ir mir , dingsta. Nenuostabu, kad paties Bult-
manno mokiniai yra tap mokytojo kritikai ir papildytojai. Jau 1953
metais, vienas jo mokini , Ernst Kasemann, m si ieškoti ryšio
tarp dabar ir tarp istoriškojo J zaus ⁵⁵. « Naujasis istoriškojo J -

⁶¹ Ten pat.

⁶² Ten pat, I, (192).

⁶³ Ten pat.

⁶¹ Antanas Maceina, *Didieji dabarties klausimai*, Chicaga 1971, passim.

⁶⁶ Ernst Käsemann, *Essays on New Testament Themes*, Londonas

zaus ieškojimas », gim s su E. Käsemanno studija, yra turtingas bandymais aptarti t s tarp J zaus anuomet ir žodžio apie J šiandien⁵⁶. Iškeliama ir paryškinama esmin istoriškojo J zaus svarba tik jimui.

Teigiamas Bultmann numitinimo programos vertinimas kelia eil žvalg . Keturiuos j vertos d mesio :

(1) Bultmann numitinimo programa atneša šviežio kraujo Apreiškimo teologijon (galvojim apie Apreiškim tik jime). Apreiškimo tema ir Dievo Žodis gr žinami deram viet , nes terpiami istorijos t km . Dievas *dav* ir *duoda* žmonijai J zuje Kristuje Žod , kuris yra ir žmogiškas ir dieviškas : žmogiškas iš-raiška, dieviškas veikimu. Bultmannas atkreip modernios Apreiškimo teologijos d mes tai, kad Dievas savo Žodžiu *verž si* ir *veržiasi* žmogaus izoliacij , *prašnekino* ir *prašnekina* žmog jo buvimo gelm se, —agonijose ir ekstaz se.

(2) Bultmannas yra girtinas d l savo pastang perduoti Dievo Žod — skelbti Dievo darb J zuje Kristuje — moderniam žmo-gui. Didžiausias Bultmanno nuopelnas ir yra jo žvalgumas *fides quaerens intellectum* — tik jimo pastangas suprasti tai, k tikime — galvojim tik jime. Geroji Naujiena, krikš ionyb , negali b ti išreikšta vien praeities išraiška, neži rint kaip graži ji beb t . Muziejus lankyti labai domu, ta iau juose negyvenama !

(3) M. Heideggerio butin filosofija, kuri Bultmann naudoja savo *per*-mitinime, katalikui nebus priimtina. Neži rint to, Bultmann taikliai iškelia Naujojo Testamento tikrov s, tiesos, asmenin ir b tini pob d . Nors ir netiesiogiai parodyta, kad Naujojo Testamento asmeninis ir butinis pob dis yra kur kas artimesnis m s laikams negu filosofin s abstrakcijos. Tokiu b du patarnau-jama tikin iajam suprasti save laiko ir vietos nelaisv je. Šv. Paulius ir jo laišakai yra puikus pavyzdys, kaip Apreiškimas — Dievo žodis bei Dievo darbas J zuje Kristuje — prašnekina paskir krikš ion . Šv. Paulius J zaus Kristaus mirt ir prisik lim visuo-met jungia su adresato dabartimi ir ateitimi. Nenuostabu, kad jo laišakai ir dvelkia asmeniškumu ir butiniu požvilgiu.

(4) Bultmannas yra vertas pagarbos už dr s , kuri parodo teigdamas, kad žmogaus žodis ir kalba buvo, yra ir liks nepakan-kami išreikšti Dievo Žodžiui, Dievo darbui J zuje Kristuje, visoje pilnatv je. Tai taikytina patiems Naujojo Testamento autoriams ;

⁵⁶ Žr., Gunther Bornkamm, *Jesus of Nazareth*, New Yorkas 1960. (Bornkamm knyga vokie i kalboje pasirod 1956 metais). Carl B. Braa-ten, *New Directions in Theology Today*, II t. *History and Hermeneutics*, Philadelphia 1966, 53-77.

tai reikia taikyti m siškiams egzegetams, teologams ir visiems, kurie garsiai galvoja tik jime ; tai reikia taikyti, pa iam Bultmannui. Asmeniškai g riuosi Bultmanno s žiningumu : jis atvirai prisipaž sta naudoj s M. Heideggerio filosofines prielaidas. Egzegez be prielaid ne manoma.

Laikas nuo laiko krikš ionyb s istorijoje pasirodo žmon s su klausimais. Jie galina Dievo Taut geriau suprasti save, giliau pagalvoti tik jime ir pašventinti istorij . Bultmannas ir jo mokiniai yra žmon s su klausimais Dievo Tautai. Dievo Tautos lobis Dievo Žodis ir Dievo darbas J zuje Kristuje — yra duoti « verslui » iki Jis gr š (žr. Lk 19,13). Negalima jo pakasti saugioje vietoje. Numitinimo programa, — priimta kritiškai, bet teigiamai, — veda praturt jim .

Antanas L. Rubšys

Manhattan College, New York